

УДК 378.4

DOI 10.18372/2786-5495.1.15768

Желуденко Марина Олександрівна

кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний авіаційний університет,
м. Київ, Україна

СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОГО ТА ФІЗИЧНОГО ДИСТАНЦЮВАННЯ

Анотація. Стаття присвячена огляду міжнародних досліджень, спрямованих на вивчення впливу соціального та фізичного дистанціювання внаслідок розповсюдження К-19. У статті аналізуються результати онлайн-опитувань студентської молоді різних країн, визначаються переваги та недоліки дистанційного та онлайн-навчання.

Ключові слова: соціальна та фізична дистанція, вища освіта, ментальне здоров'я, трансформація суспільства, здобувачі вищої освіти.

Annotation. The article is devoted to a review of international research aimed at studying the impact of social and physical distancing due to the spread of K-19. The article analyzes the results of online surveys of student youth of different countries, identifies the advantages and disadvantages of distance and online learning.

Keywords: social and physical distance, higher education, mental health, transformation of society, applicants for higher education.

COVID-19, як основний фактор економічної, соціальної та ментальної трансформації суспільства, став водночас топ-темою дискусій у світі. Вплив вимушеної соціальної та фізичної дистанції, карантинні заходи, обмеження пересування, поява альтернативних форм роботи на навчання мають для суспільства у глобальному, європейському та національному вимірах довгострокові наслідки, тому потребують скоординованих дій уряду, а також представників, економіки, освітньої галузі, політики і т.п.

Освітня галузь серед багатьох інших виявилася однією зі сфер, які зазнали суттєвих змін і потребували негайних дій. Саме освіта, значною мірою, формує не лише моральні цінності суспільства, вона у всі часи є фундаментом соціальної, ментальної та економічної стабільності та безпеки суспільства [1].

Перехід до онлайн та дистанційної форми навчання виявився єдиною можливістю надання освітніх послуг. Однак, здобувачі вищої освіти та викладачі виявилися недостатньо підготовленими для ефективної роботи та продуктивного навчання в умовах карантину.

Міжнародні університетські дослідження в різних країнах („Effects of COVID-19 on College Students' Mental Health in the United States”, “Effects of COVID-19 Pandemic on Mental Health and Psychological Well-Being of Italian University Students”, “Stu.di.Co. – Studieren digital in Zeiten von Corona”, “Studieren in Corona-Zeiten“, “Studie zur Gesundheit von Studierenden in Zeiten der Corona-Pandemie”) вказують на негативні наслідки пандемії на вищу освіту. Однією з найважливіших проблем є погіршення ментального здоров'я здобувачів вищої освіти в різних країнах [5-9].

Однак, світовий досвід доводить, що будь-яка історична подія чи явище, завжди містять у собі потенційні можливості розвитку та пошуку нових форм співіснування. Недоліки дистанційної освіти та потенційні можливості ми розглядали у публікаціях «Освіта в умовах пандемії: виклики та можливості», «Потенційні загрози дистанційної освіти», «Потенціал вищої освіти в кризових умовах: аналіз та перспективи» та ін. [1-3].

У цій статті ми хочемо зупинитися на потенційних можливостях онлайн та дистанційної освіти взагалі, та на ставленні студентської молоді до такої форми навчання. Дослідники кафедри психології та Центру психічного здоров'я університету імені Юліуса та Максиміліана у Вюрцбурзі провели дослідження, в якому взяли участь майже 4000 студентів

трьох університетів, а саме: музичного університету Вюрцбург, німецького державного університету прикладних наук Вюрцбург-Швайнфурт (FHWS) та Вюрцбурзького університету [8].

Майже 60% респондентів позитивно ставляться до онлайн- та дистанційної форми навчання і лише 17% – негативно.

Ставлення студентської молоді до онлайн- та дистанційної форми навчання показано на рисунку 1.

Рис. 1. Ставлення студентської молоді до онлайн- та дистанційної форми навчання (%).

Серед факторів, які формують позитивне сприйняття онлайн- та дистанційного навчання, студенти назвали гнучкість навчання (68%) та покращення навичок роботи з цифровими інструментами (45%) [8].

Команда науковців університету Гільдесхайм у липні 2020 року також провела онлайн-опитування „Stu.di.Co. – Studieren digital in Zeiten von Corona“ із залученням більше 3000 респондентів. Представимо деякі висновки фахівців. Серед переваг дистанційного та онлайн-навчання студенти назвали: гнучкість процесу навчання, заощадження часу на те, щоб дістатися місця навчання, опанування нових цифрових інструментів [7].

Переваги дистанційного та онлайн-навчання показано на рисунку 2.

Рис. 2. Переваги дистанційного та онлайн-навчання

Результати опитування показали також, що головним недоліком онлайн- та дистанційного навчання здобувачі вищої освіти (82%) назвали суттєве обмеження соціальних контактів та відсутність спілкування face-to-face [7]. Онлайн-дослідження ментального здоров'я та благополуччя студентів в Італії в умовах COVID-19 «Effects of COVID-19 Pandemic on Mental Health and Psychological Well-Being of Italian University Students» також підтверджує важливість особистісного спілкування студентів: 70% страждають від заходів обмеженого спілкування. Важливим є той факт, що більше 90% респондентів із розумінням ставляться до заходів ізоляції, що свідчить про критичне сприйняття до ситуації та відповідальну соціальну позицію студентської молоді [6].

Принципових розбіжностей сприйняття ситуації, спричиненою розповсюдженням К-19, студентською молоддю різних країн не існує. Здобувачі вищої освіти в Україні серед негативних наслідків пандемії внаслідок факторів дестабілізуючого характеру назвали незадоволеність якістю навчання через такі об'єктивні фактори: збільшення кількості завдань та короткий термін на їх виконання, неякісна перевірка завдань, відсутність (у деяких викладачів) навичок роботи з онлайн-ресурсами, однотипність завдань [4].

Аналіз результатів багатьох досліджень вказує на необхідність вдосконалення навчальних програм, покращення навичок цифрової обізнаності викладачів, соціальної

підтримки студентів, розвиток цифрової інфраструктури університетів, спрощення системи управління університетами, надання психологічних консультацій для викладачів та студентів, пошук нових форм фінансування, покращення якості онлайн- та дистанційного навчання, розробка критеріїв ефективності та контролю результатів навчання і т.п.

Проблемами вищої освіти в умовах пандемії та пошуками шляхів забезпечення ефективності освіти у постпандемічний період активно займаються українські науковці, серед яких колектив авторів (Заслужена А., Гринюк С., Зайцева І., Султанова Л., Ковтун О., Желуденко М.). Дослідження «Потенціал вищої освіти в умовах пандемії: глобальний, європейський, національний вимір» (реєстраційний номер проекту: 2020.01/0172) проводиться за ініціативи та фінансової підтримки Міністерства освіти і науки України, а також Національного фонду досліджень України в рамках конкурсу наукових та науково-технічних проєктів «Наука для безпеки людини та суспільства», метою якого є підтримка та фінансування найкращих наукових проєктів із вирішення питань безпеки людини, зокрема безпеки в умовах COVID-19.

Список використаних джерел

1. Желуденко М.О. Освіта в умовах пандемії: виклики та можливості. VIII Міжнародна науково-практична конференція: Подолання мовних та комунікативних бар'єрів: освіта, наука, культура. – Київ, 2020. – С. 97-100.
2. Желуденко М.О. Потенційні загрози дистанційної освіти / М.О. Желуденко // Eurasian Scientific Congress Barcelona: XI International Scientific and Practical Conference. – Barcelona, 2020. – С. 321-324.
3. Желуденко М.О., Султанова Л.Ю. Потенціал вищої освіти в кризових умовах: аналіз та перспективи / М.О. Желуденко, Л.Ю. Султанова // The scientific heritage. – Budapest. – 2020. – N. 53., V.4. – P. 46-49.
4. Солонина Є. «Універ» і карантин: вісім історій українських студентів, які навчаються з дому [Електронний ресурс] / Є. Солонина. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/30562045.html> – (дата звернення 01.02.2021).
5. Effects of COVID-19 on College Students' Mental Health in the United States [Електронний ресурс] / G. Eysenbach, G. Fagherazzi, J. Torous. The National Center for Biotechnology Information. – Режим доступу: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7473764/#:~:text=Of%20the%20195%20students%2C%20138,and%20depressive%20thoughts%20among%20students> – (дата звернення 14.02.2021). DOI: 10.2196/21279.
6. Effects of COVID-19 Pandemic on Mental Health and Psychological Well-Being of Italian University Students [Електронний ресурс] / SSRN. – Режим доступу: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3679896 – (дата звернення 06.03.2021).
7. Stu.di.Co. – Studieren digital in Zeiten von Corona. Bundesweite Studie zum Online-Sommersemester 2020 [Електронний ресурс] / Universität Hildesheim. – Режим доступу: <https://www.hnd-bw.de/2020/09/24/bundesweite-studie-zum-online-sommersemester-2020/> – (дата звернення 11.03.2021).
8. Studieren in Corona-Zeiten [Електронний ресурс] / Julius-Maximilians-Universität Würzburg. – Режим доступу: <https://www.uni-wuerzburg.de/aktuelles/einblick/single/news/studieren-in-coronazeiten/> – (дата звернення 07.03.2021).
9. Studie zur Gesundheit von Studierenden in Zeiten der Corona-Pandemie [Електронний ресурс] / Züricher Hochschule für Angewandte Wissenschaften. – Режим доступу: <https://www.zhaw.ch/de/gesundheit/forschung/gesundheitswissenschaften/projekte/studierendengesundheit/> – (дата звернення 14.02.2021).